

Kripto Varlıkların Raporlanmasında Yeni Dönem: BOBİ FRS 2021 Güncellemesinin Analizi*

Ahmet ALATAŞ**

ÖZET

Çalışma, kripto varlıkların finansal tablolarda nasıl temsil edileceğini standardize etmeyi hedefleyen düzenlemenin ayrıntılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu makale bir derleme makalesi niteliğindedir ve mevzuat taranarak hazırlanmıştır. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili "BOBİ FRS 2021 Sürümünde Yapılan Değişiklikler (Kripto Varlıkların Raporlanması)" başlıklı taslak metni 19 Mart 2024 tarihinde kamuoyu görüşüne sunmuştur. Kurum tüm ilgililerden alınan geri bildirimler doğrultusunda bir değerlendirme yaparak düzenlemeyi nihai hale getirmeyi planlamaktadır. Bu düzenleme, kripto varlıkların tanımını ve sınıflandırmasını belirleyerek, bu varlıkları "maddi olmayan varlıklar" kategorisi altında "Dijital Varlıklar" olarak sınıflandırmakta ve değerlendirme ile muhasebeleştirme süreçlerini detaylandırarak, finansal raporlarda yer alan dipnotlar aracılığıyla muhasebeleştirilmesini ve raporlanmasını açıklamaktadır. Ayrıca, düzenlemeyle kripto varlıkların ekonomik özelliklerine uygun olarak geliştirilen muhasebe standartları aracılığıyla gerçeğe uygun sunum hedeflenerek finansal raporlamada şeffaflık ve tutarlılığın artırılması amaçlanmaktadır. Sonuç olarak, yayımlanan güncelleme, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi alanında standartlar oluşturarak, bu varlıkların finansal sistem içindeki rolünü pekiştiren önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Varlık, Muhasebe, BOBİ FRS

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42.

New Era in Reporting Crypto Assets: The Analysis of LMSE FRS 2021 Update

ABSTRACT

The study aimed to reveal the details of the regulation that aims to standardize how crypto assets will be represented in financial statements. This article is a review article and was prepared by scanning the legislation. The Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority presented to the public the draft text titled "Changes to LMSE FRS 2021 Version (Reporting of Crypto Assets)" regarding the accounting and reporting of crypto assets on 19 March 2024. The Authority plans to finalize the regulation by evaluating it in line with the feedback received from all relevant parties. This regulation determines the definition and classification of crypto assets and classifies these assets the separate accounts of "Digital Assets" under the category of "Intangible Assets". Valuation and accounting processes for crypto assets are explained in detail. The accounting and reporting process of crypto assets is explained with footnotes in financial reports. In addition, the regulation aimed to increase transparency and consistency in financial reporting by targeting a fair presentation through accounting standards developed by the economic characteristics of crypto assets. As a result, the published update can be considered an important step that strengthens the role of these assets in the financial system by creating standards in the field of accounting for crypto assets.

Keywords: Crypto Asset, Accounting, LMSE FRS

Jel Classification: M40, M41, M42.

* Ahmet Alataş. Published by The Journal of Accounting and Finance. This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence.

Makale Gönderim Tarihi: 07.05.2024, **Makale Kabul Tarihi:** 06.08.2024, **Makale Türü:** Derleme

** Öğr. Gör. Dr., Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, Saruhanlı Meslek Yüksekokulu, ahmetalatas@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7173-0639

1. GİRİŞ

Kripto varlıkların ekonomide giderek artan hacmi ve piyasa etkinlikleri, muhasebe standartlarının bu yeni varlık sınıfına uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk, yatırımcılar ve düzenleyici otoriteler için daha fazla şeffaflık ve güvenilirlik sağlama potansiyeli taşımaktadır. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda bir boşluk olduğunu ve bu alandaki belirsizliklerin giderilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Bu kapsamda, KGK, Büyük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Finansal Raporlama Standartları (BOBİ FRS) içerisinde, kripto varlıkların temel ekonomik özelliklerini yansıtacak şekilde özel düzenlemeler geliştirme kararı almıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan ve KGK tarafından yayımlanan taslak düzenleme, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından yapılan benzer güncellemeleri referans alarak hazırlanmıştır. Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine yönelik bu yeni yaklaşımlar, şirketlerin finansal raporlamalarında daha şeffaf ve gerçekçi bilgiler sunmasına olanak tanıyacak, böylece kripto varlıkların piyasadaki hareketlerinin finansal tablolara gerçeğe uygun değeri ile yansıtılmasını sağlayacaktır. KGK, kripto varlıkların değerlendirilmesi, raporlanması ve bu varlıklar hakkında yapılacak dipnot açıklamalarını kapsayan “*BOBİ FRS 2021 Sürümünde Yapılan Değişiklikler (Kripto Varlıkların Raporlanması)*” başlıklı taslak metni kurumun internet sitesinde 19 Mart 2024 tarihinde kamuoyu görüşüne sunmuş ve alınan geri bildirimler doğrultusunda düzenlemeyi şekillendirmeyi planlamaktadır. Bu süreç, kripto varlıkların muhasebe standartlarına entegrasyonu konusundaki yönergelerin şekillendirilmesinde önemli bir adımdır.

KGK tarafından uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları (UMS/UFRS)'na uygun olarak hazırlanıp yayımlanan; bağımsız denetim altındaki işletmelerce uygulanan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) kapsamında, kripto paralarla ilgili özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Fakat, UFRS yorumlama komitesinin ve UFRS Vakfı'nın bu varlıklar konusundaki görüş ve çalışmaları yol gösterici niteliktedir. Bununla birlikte literatür çalışmaları, kripto paraların hangi varlık sınıfı içerisinde yer alması gerektiği konusunda incelenen çeşitli yaklaşımları ortaya koymaktadır. Öte yandan KGK, kuruma gelen kripto varlıkların nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanacağı konusundaki görüşleri dikkate alarak yaşanan bu belirsizliği BOBİ FRS kapsamına tabi olan işletmeler açısından en aza indirme adına bir düzenleme yayımlamıştır. Bu düzenleme ile KGK, kripto varlıkların finansal raporlamadaki muhasebeleştirilme sürecini standardize etmek ve bu alanda uluslararası düzenlemelerle uyum sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, alandaki kuruluşlara şeffaf ve anlaşılır finansal raporlamalar sağlayacak, böylece mevcut ve potansiyel yatırımcıların yanı sıra düzenleyici otoritelerin de kripto varlıkların temel ekonomik ve finansal değerlerini daha net değerlendirmelerine olanak tanıyacaktır. Kripto varlıkların doğru değerlendirilmesi ve temel ekonomik gerçekliklerinin yansıtılması, şirketlerin finansal durumlarını doğru bir şekilde göstermelerine ve yatırımcıların bilinçli kararlar almalarına imkân sağlarken bu varlıkların maliyet değeri ve piyasa değerindeki dalgalanmaların finansal tablolara yansıtılması, finansal performans değerlendirmelerinde daha gerçekçi bir tablo sunacak ve finansal raporlama ile vergi uygulamalarında önemli ilerlemeler sağlayacaktır. Ayrıca, belirlenen standartlar, kripto varlık piyasasının volatilitesi ve likidite dinamikleri gibi özel risklerin etkin yönetilmesine katkı sağlayarak, kripto varlık sahibi şirketlerin finansal istikrarlarının artırılmasına da katkıda bulunacaktır.

Bu çalışma, KGK tarafından kamuoyu görüşüne sunulan ve kripto varlıkların finansal tablolarda nasıl raporlanacağını standardize etmeyi hedefleyen taslak düzenlemenin ayrıntılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu makale, mevcut mevzuatın kapsamlı bir şekilde taranması sonucu oluşturulmuş bir derleme çalışması niteliğinde hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikle, dünya genelinde ve Türkiye'de uygulanan muhasebe standartları ele alınacak; kripto varlık ve kripto para kavramları detaylı bir şekilde açıklanacaktır. Ardından, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi konusunda ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalar özetlenerek ve dünya genelindeki kripto varlık düzenlemeleri incelenecektir. Son olarak, BOBİ FRS kapsamında kripto varlıkların raporlanmasına yönelik yayımlanan düzenleme detaylı bir şekilde incelenecektir.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARLARI

Uluslararası ticaretin genişlemesi ile aynı ticari işlem her ülkede farklı şekillerde yer alan yerleşik muhasebe uygulamalarından dolayı farklı muhasebe kaydına konu olmuş ve bu durum çok uluslu şirketlerde anlaşılabilirlik ve şeffaflık sorunlarına yol açmıştır. Birçok ülkede yer alan işletmelerde oluşan bu durumlar uluslararası alanda kabul gören muhasebe standartlarının geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu gereklilik, UMS Komitesi'nin oluşturulmasıyla somut bir adım atılarak karşılanmaya çalışılmıştır. Zamanla adı UMS Kurulu olarak yeniden yapılandırılmış olan komite UMS/UFRS ile farklı ülkelerdeki finansal raporlamalardaki uyumsuzlukları minimize etmeyi amaçlayan düzenlemeler yapmaktadır.

Türkiye'de ise UMS/UFRS'ye uyum sağlayan TMS/TFRS'ler KGK tarafından yayınlanmakta ve uygulanmaktadır. Ayrıca, KGK 2017 yılında, bağımsız denetime tabi olup TFRS'yi kullanmayan büyük ve orta büyüklükteki işletmeler için geliştirilen BOBİ FRS'yi yayımlamıştır. Bu standart, 2018 yılı itibarıyla hedeflenen işletmelerce uygulanmaya başlanmıştır (Gücenme Gençoğlu, 2017: 2; Aytac ve Gücenme Gençoğlu, 2020: 754-755). Düzenleme, söz konusu işletme gruplarının finansal raporlamalarında belli bir standardizasyonu sağlayarak raporlama kalitesini artırmayı ve uluslararası uyumluluğu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. KGK'nın son düzenlemeleri arasında, bu çalışmanın odağı olan ve ilgili paydaşların incelemesine sunulan, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına yönelik hazırlanan taslak metin bulunmaktadır.

Bağımsız denetime tabi olma kriterleri ilk kez 23 Ocak 2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2012/4213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Bu kriterlerde yapılan en son değişiklik ise 30 Kasım 2022 tarihinde yayımlanan 32029 sayılı Resmî Gazete'de yer alan 6434 sayılı “*Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar*” ile gerçekleştirilmiştir. 6 Nisan 2024 tarihinde yayımlanan 32512 sayılı Resmî Gazete'de, 8313 sayılı “*Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar*” ile söz konusu ölçütler yeniden belirlenmiştir. Bu karar doğrultusunda aktif toplamı 150 milyon TL ve üzeri, yıllık net satış hasılatı 300 milyon TL ve üzeri, ortalama çalışan sayısı 150 ve üzeri olan ve bu üç ölçütten en az ikisini, varsa bağlı ortaklıklarıyla birlikte, art arda iki raporlama döneminde aşan işletmelerin bağımsız denetime tabi olduğu belirtilmiştir (<https://www.resmigazete.gov.tr>).

Türkiye'de muhasebe sistemini UMS'ye uyumlu hale getirme çabası içinde olan KGK, TFRS uygulamayan ve bağımsız denetime tabi olan işletmelerin uygulayacağı raporlama çerçevesi olarak, *Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Hakkında*

Tebliğ ve eki Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardını, 29 Temmuz 2017 tarihli ve 30138 Sayılı Mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanmıştır (<https://www.kgk.gov.tr>, 2017). BOBİ FRS, finansal raporlama sürecinin yapılandırılmasına odaklanarak, ilk bölümde finansal tabloların sunumu, bilgilerin nitelikleri ve asgari içerik gereksinimlerine ilişkin genel ilkeleri ele almaktadır. Bu bölüm, işletmelere finansal tabloları net bir şekilde sunmaları için referans tablo formatları sağlar. Sonraki bölümler, TFRS’ de olduğu gibi, spesifik muhasebe işlemleri ve olayları için ölçüm ve muhasebeleştirme kurallarını belirlemektedir. Özellikle, finansal tablo dipnotlarının hazırlanmasına yönelik kolaylıklar sağlayan özel bir bölüm, işletmelerin önemli bilgileri etkili bir şekilde sunmalarına yardımcı olur (<https://www.kgk.gov.tr>, 2021). BOBİ FRS hem uluslararası standartlarla uyumlu olup hem de çeşitli büyüklükteki işletmelerin gereksinimlerini dengeli bir şekilde karşılayarak finansal raporlamanın geleceğine yön vermektedir.

BOBİ FRS 2021 Sürümü: BOBİ FRS'nin yürürlüğe girmesi sonrasında, uygulayıcılar ve diğer ilgili paydaşlardan alınan geri bildirimler mevcut düzenlemelerde iyileştirmelerin gerekli olduğunu belirlemiştir. Bu sürecin neticesinde KGK, sektörler arası uyumu artırma ve daha önce netleştirilmemiş konuları düzenleme amacıyla bir taslak metin hazırlamış ve bu metin, kamuoyu görüşüne sunulmuştur. Alınan geri bildirimler dikkate alınarak taslağın nihai hali oluşturulmuş ve BOBİ FRS 2021 Sürümü hakkında Kurul Kararı, 30 Mart 2021 tarihli ve 31439 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. 15 Haziran 2024 tarihinde yayımlanan 32577 sayılı Resmî Gazete’de, 12 Haziran 2024 tarihli ve “BOBİ FRS Büyük İşletmeye İlişkin Değişikliklerin Yayımlanması” başlıklı kurul kararı ile büyük işletme ölçütleri yeniden belirlenmiştir. Bu karara göre, aktif toplamı 400 milyon TL ve yıllık net satış hasılatı ise 800 milyon TL olarak belirlenmiş olup, bu ölçütler 1 Ocak 2024 tarihi ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanacaktır. Ortalama çalışan sayısı kriteri ise her yıl 250 ve üstü olarak sabit kalmıştır. Büyük işletme olup olmadığını belirlemek için bu kriterlerin önceki iki yıl için geçerli olması gerekmektedir (<https://www.kgk.gov.tr>, 2021). Bu güncelleme, muhasebe ve finansal raporlama standartlarının dinamik evrimini ve sürekli gelişim ihtiyacını yansıtmaktadır.

3. KRİPTO VARLIK VE KRİPTO PARALAR

Kripto varlıklar, dağıtılmış defter teknolojisi (DDT) kullanılarak oluşturulan, saklanan ve aktarılan dijital değerlerdir. Bu teknoloji, işlemlerin doğrulamasını ve güvenliğini sağlamak için kriptografiyi temel alır. Kripto varlıklar, yatırımcılar, ihraççılar, araçlar ve düzenleyiciler gibi piyasa katılımcılarının bir araya geldiği geniş kapsamlı bir blok zincir ekosisteminin oluşumuna katkıda bulunur. Yasal çerçevede, bu varlıklar dijital ortamda temsil edilen değerler veya haklar olarak tanımlanır ve piyasa katılımcılarına önemli avantajlar sunma potansiyeli taşır. Bu tanım, kripto varlıkların hem teknolojik yapısını hem de yasal konumunu vurgular, onların finansal sistemlerde nasıl entegre edildiğini ve hangi yasal sınırlamalar içinde değerlendirilmesi gerektiğini belirler. Kripto varlık kavramı, geniş bir yelpazeye sahiptir; Bitcoin gibi kendi blok zincirinde üretilen kripto paraları¹ ve Ethereum üzerinde çalışan çeşitli

¹ "Kripto para" terimi genellikle tüm kripto varlıkları kapsayacak şekilde kullanılmaktadır; ancak, bu kullanım yanıltıcı olabilir. Gerçekte kripto paralar, kripto varlıkların yalnızca bir alt kümesini temsil etmektedir. Dolayısıyla, kripto para kavramı, geniş bir dijital varlık yelpazesini ve çeşitli işlevleri barındıran kripto varlıkların geneline atıfta bulunur gibi görünse de aslında bu terim sadece belirli bir dijital varlık türünü ifade eder. Günümüzde en çok işlem gören ve ilk kripto para özelliği taşıyan Bitcoin’dir.

tokenları kapsar (Dragomir ve Dumitru, 2023: 543-544; Özkul, 2022: 52). Bunların yanı sıra, stabil kriptoparalar, değiştirilemez token (Non Fungible Token-NFT)'ler² ve merkezi olmayan finans (Decentralized Finance-DeFi³) platformlarını da içine alır. Bu da kripto varlıkların sadece bir ödeme aracı olmaktan ziyade, genişleyen finansal işlevselliği olduğunu gösterir (Sarioğlu ve Özveren, 2023: 356).

Dünya genelinde Bitcoin ve diğer kripto para birimleri, genellikle yasal düzenlemelere aykırı olarak kabul edilmektedir. Ancak, bu para birimlerini yasal olarak tanıyan ülkelerin sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu bağlamda öncü olan ülke El Salvador'dur; El Salvador, Bitcoin'i resmi ödeme aracı olarak kabul eden bir yasayı yürürlüğe koymuş ve Bitcoin'i ekonomik işlemlerde kullanılabilir hale getirmiştir. Ülkenin birinci resmi para birimi Amerikan dolarıyken, ikinci resmi para birimi olarak Bitcoin'i ilan etmiştir. Orta Afrika Cumhuriyeti de bu alanda izleyen bir diğer örnek olmuş ve 22 Nisan 2022 tarihinde yürürlüğe giren bir yasa ile Bitcoin'i resmi para birimi olarak kabul etmiştir; bu sayede tüm gerçek ve tüzel kişiler tarafından bir ödeme aracı olarak kullanılabilir hale gelmiştir. Güney Amerika'da ise Paraguay, Arjantin ve Uruguay, Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin kullanımını yasal hale getirmiştir. Avrupa'da ise İsviçre, Lüksemburg ve Malta gibi ülkeler, Bitcoin'i yasal olarak kabul etmektedir (Verhun ve Pryiatelchuk, 2023: 169-170; <https://tr.tradingview.com>, 2023). Türkiye'de kamu politikası bağlamında, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'nin 16.04.2021 tarihli ve 31456 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "*Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik*" te kripto varlık tanımı ilk kez gerçekleştirilmiş ve bu varlıkların ödemelerde doğrudan ya da dolaylı olarak kullanılması ile bu yönde hizmet sunulması yasaklanmıştır. Yönetmelik kapsamında, "*kripto varlık; dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıkları ifade eder*" olarak tanımlanmaktadır (<https://www.tcmb.gov.tr>, 2021: md 3/1-3).

Kripto varlıklar, genellikle kripto paralar (coin) ve tokenlar olarak iki ana kategoride incelenir. Bunlar, blok zincir teknolojisini kullanan iki temel dijital varlıktır. Kripto paralar, kendi blok zincir teknolojik alt yapısı ile desteklenen, merkezi bir otoriteye bağlı olmayan dijital para birimleridir. Bu para birimleri, güvenli ve doğrulanabilir işlemler yapmayı sağlayan bir sistem içinde işlem görürler (Sezgin, 2022: 113). Diğer yandan Tokenlar, genellikle başka bir blok zinciri üzerinde bulunan belirli bir kripto para birimi veya hizmet aracını temsil ederler. Bunlar, emtiadan diğer kripto para birimlerine kadar ticarete konu olabilen çeşitli varlıkları simgeleyebilirler. Tokenlar işlevselliği ve kullanım amaçlarına göre hizmet tokenları ve menkul kıymet tokenları olarak iki ana kategoriye ayrılabilir (Özkul, 2022: 60). Kripto varlıklar, güvenliği sağlamak ve işlemleri doğrulamak için kriptografik algoritmalar ve eşler arası ağ teknolojilerini kullanır. Bu, onların merkezi olmayan doğasını pekiştirir ve ulusal otoritelerden bağımsız bir şekilde işlem görmelerine olanak tanır (Alıcı ve Yanık, 2022: 262). İşlemler,

²NFT'ler; sanat eserleri, resimler, karikatürler, şarkılar, dijital görüntüler, videolar, tasarımcı kıyafetleri gibi benzersiz, somut veya maddi olmayan nesnelerin blokzinciri üzerinde kaydedilmiş sahipliğini temsil eden tokenlardır. Bu tokenlar birbirleriyle değiştirilemez özellikte olup her biri kendine özgüdür (Özkul, 2022:65).

³ DeFi; bireylerin ve işletmelerin blockchain altyapısı ve ağı üzerinden merkezi araçlara ihtiyaç duymadan doğrudan finansal işlemler gerçekleştirmelerini sağlayan merkeziyetsiz bir finansal sistemdir (Zetzsche, Arner ve Buckley, 2020: 173-174).

izinsiz ve halka açık defterlerde kaydedilir, bu da kripto varlıkların şeffaflığını ve erişilebilirliğini artırır. Kripto varlıkların benzersiz özellikleri, geleneksel varlık sınıflarından farklıdır. Bu varlıklar, sınırsız ve dijital ekonomileri destekler, geleneksel finansal sistemlerde var olan varlık sınıflarına tam olarak uymazlar (Yüksel, 2020: 432; Elliott ve Lima, 2018: 3).

Kripto varlıklar ve kripto paralar, teknolojik, ekonomik, yasal ve düzenleyici alanlarda önemli dönüşümler yaratarak dijital finansın geleceğini şekillendirmektedir. Bu dijital varlıkların global ölçekte entegrasyonu ve kabulü, onları finansal sistemlerin merkezi unsurları yapmakta ve spekülasyon araçları olmanın ötesine geçerek dijital ekonomilerin temel bileşenleri haline getirmektedir. Kripto varlıkların çeşitli ekonomik işlevleri ve merkezileşmiş yapıları, muhasebe uygulamalarında belirsizlikler oluşturmakta, mevcut muhasebe, ölçüm ve raporlama yöntemlerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi, teknolojik bir yenilik olmanın yanı sıra finansal raporlama ve düzenleyici uygulamalarda önemli değişiklikleri tetikleyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu süreç, finansal sistemlerin bu yeni varlık sınıfını nasıl entegre edeceği ve düzenleyeceği konusunda yeni stratejiler geliştirilmesini gerektirmektedir.

4. KRİPTO VARLIKLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI

Kripto varlıkların çoğu ülkede yasal olarak tanımlanmamış olması, kullanıcıların bu varlıkları muhasebe sistemlerinde nasıl sınıflandıracakları ve kaydedecekleri konusunda belirsizlik yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum, finansal raporlama ve muhasebeleştirme süreçlerinde önemli zorluklara yol açmakta ve kripto varlıklar için net muhasebe standartları ve raporlama rehberlerinin geliştirilmesinin önemini artırmaktadır. Bahsedilen bu hususlar ulusal ve uluslararası birçok çalışmanın da çıkış noktasını oluşturmuştur.

Literatür çalışmaları, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda nasıl yer alması gerektiği konusunda araştırmacıların önerdiği düzenlemeleri ve kullanıcıların uygulama yöntemlerini inceleyerek bu yeni varlık sınıfı için muhasebe ve finansal raporlama standartlarının geliştirilmesine yönelik bir temel oluşturmayı hedeflemektedir. Kripto varlıklar ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası çalışmaların bazıları aşağıda gösterilmiştir.

2016-2020 yılları arasında kripto paraların muhasebeleştirilmesi üzerine yapılan çalışmalarda, bu paraların çeşitli varlık sınıfları altında nasıl muhasebeleştirilebileceği ve finansal raporlama standartlarına uyum sağlama yolları incelenmiştir. Çalışmalar, kripto paraların muhasebe süreçlerine entegrasyonu için gereken standartların ve yasal düzenlemelerin belirlenmesinin önemini vurgulamıştır (Kılıç ve Alataş, 2023:165-172).

Lapitka ve Leahovcenco (2020) çalışmalarında, UFRS çerçevesinde kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi, tanınması, değerlendirilmesi ve kaydedilmesi konularını ele almıştır. Araştırma, dijital ekonominin genişlemesiyle dijital ödeme araçlarının hızla geliştiğini, ancak kripto para birimi işlemleri için henüz özel bir UFRS standardının hazırlanmadığını belirtmiştir.

Özkul ve Baş (2020) çalışmalarında, Türkiye’de ve UFRS çerçevesinde kripto paraların muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi konularında mevcut görüşler incelenmiştir. Çalışma,

dünya genelinde kripto paralar için ortak bir tanımın olmamasının, bu varlıkların kabulü ve muhasebeleştirilmesi konusunda uluslararası birlikteliğin sağlanamadığını göstermiştir. Ayrıca, kripto paraların çeşitli ülkelerde emtia, hazır değerler, menkul kıymet ve para gibi farklı şekillerde değerlendirildiğini, UMS kurumunun ise kripto paraları fiziki özü olmayan parasal olmayan varlıklar olarak sınıflandırdığını ve bu nedenle stoklar veya maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Güdelci (2020) çalışmasında, UFRS çerçevesinde kripto paraların varlık sınıflandırması ve muhasebeleştirilmesi üzerine bir inceleme gerçekleştirmiştir. Çalışma, kripto paraların maddi olmayan duran varlıklar olarak değerlendirilmesinin ve bu şekilde muhasebeleştirilmesinin literatürde sıkça tercih edilen bir yöntem olduğunu belirtmektedir. Ancak, kripto paraları kabul eden işletmeler ve yapılan işlem sayılarının artması, mevcut koşulların zamanla yetersiz kalabileceğini ortaya koymuştur.

Aslan (2020) çalışmasında, kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda uluslararası muhasebe örgütleri ve düzenleyici kurumların görüşlerini ve bu görüşlerin finansal raporlara etkisini incelemiştir. Çalışma, çoğu kurumun kripto paraları maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırma konusunda hemfikir olduğunu ve bu varlıkların muhasebeleştirilmesinin kullanım amacına bağlı olarak farklılık gösterebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, kripto paraların UMS 38, UMS 2 ve UMS 8 standartları çerçevesinde ele alınması gerektiği ve konuyla ilgili tartışmaların düzenleyici güncellemeler yapılana kadar devam edeceğini vurgulamıştır.

Tan ve Zhang (2021) çalışmalarında, PayPal'ın Ekim 2020'de kripto para birimi hizmetini başlatmasının ardından kripto paralara olan ilginin artışını ve muhasebeleştirme süreçlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, kripto paralar için özel bir standardın olmadığı belirlenmiş, UMS Kurulu'nun 2018'de kripto para varlıkları için bir proje başlatmama kararı aldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, 2019'da UFRS Yorumlama Komitesi'nin kripto paraları finansal varlıklar olarak sınıflandırmadığını, ancak bunların, UMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar veya satış amacıyla elde tutulduğu takdirde UMS 2 Stoklar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Koç (2021) çalışmasında, e-Spor faaliyetlerinde sanal para ile yapılan ödemelerin maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi konularında netlik kazandırmayı amaçlamaktadır. Çalışma, sanal paraların mevcut hukuki düzenlemeler netleşene kadar maddi olmayan duran varlıklar kapsamında değerlendirilmesini ve TMS 38 standartlarında sanal para ile ilgili güncellemeler yapılmasını önermektedir. Ayrıca, sanal para işlemleri için TMS/TFRS uyumlu hesap planlarında gerekli hesapların eklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Al-Dulaimi ve Özkan (2021) çalışmalarında, kripto paraların UFRS kapsamında muhasebeleştirilmesini incelemiştir. Çalışma, kripto paranın UFRS'ye göre nakit olarak değerlendirilemeyeceğini, çünkü kripto parayı ihraç edenlerin yasal para statüsü verme yetkisi olmadığını göstermektedir. Ayrıca, kripto varlıkların sınıflandırılması ve muhasebeleştirilmesi, varlığın türüne ve niteliğine bağlıdır. Eğer işletmenin ana faaliyeti kripto para alım satımı ise, UMS 2'ye göre stok olarak; değilse, UMS 38'e göre maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Alicı ve Yanık (2022) çalışmalarında, dünyadaki uygulamalar gözden geçirilerek kripto varlıkların UMS ve UFRS çerçevesinde nasıl kaydedilmesi gerektiğini analiz etmiştir. Çalışmada, ekonomik yaşamda önemi artan kripto varlıklar için muhasebe amaçlı uygun bir sınıflandırma sisteminin oluşturulmasının kritik olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, bu varlıkların "Kripto Varlık" olarak muhasebeleştirilmesi ve dönem sonu değerlendirme farklarının kambiyo kar/zararları olarak kaydedilmesi gerektiğini belirtmiştir. TCMB'nin ilgili düzenlemeleri ile hukuken tanımlanmış olan kripto varlıkların, ödeme amaçlı kullanımlarında muhasebeleştirilmesi için belirli hesap grupları içinde yer alabileceği ifade edilmiştir.

Kılıç ve Alataş (2023) çalışmalarında, kripto varlıkların muhasebe süreçlerine nasıl entegre edileceği ve bu varlıkların hangi hesap kategorilerinde yer alması gerektiği incelemiştir. Araştırmada, mevzuatsal öneriler ve kullanıcıların uygulama yöntemlerini belirlemek amacıyla betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İnceleme sonucunda, kripto varlıkların genellikle nakit ve nakit benzeri varlıklar, finansal araçlar, stoklar ve maddi olmayan duran varlıklar olarak muhasebeleştirildiği tespit edilmiştir. Özellikle, kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılması ve muhasebeleştirilmesi, mevcut literatürde karşılaşılan eksikliklere rağmen en çok tercih edilen yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca, kripto paraların muhasebeleştirilmesi için uluslararası bir standardın oluşturulmasının ve kripto paraların ortak bir tanımının yapılmasının, bu varlıklar arası işlemlerde koordinasyonu artıracığı belirtilmiştir.

Kripto paraların literatürde farklı görüşleri beraberinde getirmesinin başlıca nedenleri arasında bu paraların karmaşık yapısı, net bir tanımlamadan yoksun olmaları, işletmeler tarafından çeşitlendirilen kullanım amaçları ve kripto para birimlerinin muhasebe işlemlerine yönelik standartların henüz oluşturulmamış olması bulunmaktadır. Bu faktörler, hukuki düzenlemelerin şekillendirilmesini güçleştirmekte ve ülkeler arası uygulamalarda birlik sağlanmasını engellemektedir (Üstünsoy ve Kaya, 2023:10599)

Literatürde, kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılması ve bu çerçevede muhasebeleştirilmesi mevcut eksikliklere ve boşluklara rağmen en yaygın tercih edilen yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çeşitlilik, kripto paraların farklı muhasebe yaklaşımları altında nasıl ele alınabileceğini göstermektedir ve uygulamada esneklik sağlamakla birlikte ifade edilen alanda bir standartlaşma ihtiyacı da kendisini hissettirmektedir. Bahsedilen senaryolar, kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda yol gösterici olabilirken bu alanda daha geniş kapsamlı bir yasal ve idari düzenlemenin gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

5. ULUSLARARASI STANDARTLARDA KRİPTO VARLIK DÜZENLEMESİ

Gün geçtikçe dijital varlıkların çeşitliliği ve miktarı dikkate değer şekilde artmaktadır. Bu artış, teknolojik alandaki sürekli yapısal dönüşümlerle paralellik göstermekte ve hem yatırımcıların hem de tüketicilerin değişen tercihlerini yansıtmaktadır. Standart belirleyiciler, en uygun yöntemleri tartışmaya devam ederken değiştirilemez jetonlar (NFT'ler) gibi yeni kripto varlık türleri de sürekli olarak piyasaya sürülmektedir. Dijital varlıkları ele alan belirli bir muhasebe standardı olmadığından pratikte çeşitli muhasebe işlemleri vardır (Jackson ve Luu, 2023: 302). Avrupa Birliği'nin Kripto Varlık Piyasaları Yönetmeliği (MiCa), sektörde faaliyet gösteren yatırımcıların haklarını koruma amacı güden, kripto varlık alanında oluşturulan ilk kapsamlı yasal düzenlemedir (Dragomir ve Dumitru, 2023: 543). Haziran

2023'te yasalaşan düzenleme çerçevesinde, Haziran 2024'e kadar kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması için taslak alt düzenlemelerin hazırlanması öngörülmektedir. Aralık 2024'e kadar ise, MiCA kurallarının tamamının yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Bu düzenleme, dijital varlık sektöründe şeffaflık, standartlaşma ve güvenlik sağlamayı amaçlamakta olup, AB çapında bireysel düzenlemeleri tek bir kapsamlı çerçeve altında birleştirmeyi, kripto varlık hizmet sağlayıcıları ve token ihraççıları için net kurallar oluşturmayı ve mevcut finansal düzenlemeler dışında kalan kripto varlıklar için daha fazla kesinlik sunmayı hedeflemektedir. MiCA, tüm AB ülkelerinde geçerli olacak birleşik bir yetkilendirme sistemini de beraberinde getirmektedir (<https://www.finahukuk.com>, 2024). Kripto paraların muhasebeleştirilmesi ve finansal raporlamadaki yöntemleri, işletmelerin bu varlıkları kullanma biçimleri ve ellerinde tutma amaçlarının çeşitliliği nedeniyle farklılık göstermektedir. Dünya genelinde kripto paraların yasal düzenlemeleri henüz geliştirilme aşamasında olup birçok ülkede bu alana ilişkin resmi ve hukuki çerçeveler yetersiz kalmaktadır. Bu eksiklikler, kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda farklı görüş ve yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Uluslararası düzeyde, kripto paralar için özel bir muhasebe standardının henüz oluşturulmamış olması, muhasebe pratiklerinde önemli bir çeşitlilik yaratmaktadır. Bu durum, kripto para muhasebesinin, uluslararası ölçekte standartlaştırılmasının zorunluluğunu daha da belirginleştirmektedir.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve Kripto Varlık Düzenlemeleri:

UMS Kurulu, şirket işlemlerinin doğru muhasebeleştirilmesi, raporlanması ve sunumu için kapsamlı ilkeler sağlamaktadır. Her işlem, özgün nitelikleri temel alınarak uygun bir standart kapsamında değerlendirilir ve muhasebe kayıtlarına alınır. Kripto varlıklar, genel muhasebe süreçlerinden ayrı tutulamaz ve her kripto varlık; özellikleri, kullanım amacı ve değer temsiline göre titiz bir değerlendirme sonucunda ilgili muhasebe standartlarına göre kaydedilmelidir. Bu, kripto varlık gruplarının işlevleri, kullanım biçimleri ve değer kazanma mekanizmalarını kapsamlı bir şekilde anlamayı gerektirir.

Haziran 2019'da UFRS Yorumlama Komitesi, kripto para birimlerinin muhasebeye nasıl yansıtılacağına dair önerilerin yer aldığı bir dizi kararı yayınlamıştır. Bu karara göre, olağan iş akışında satış amaçlı tutulan kripto para birimleri, UMS 2 Stoklar standardı kapsamında muhasebeleştirilmeli; diğer kripto para birimleri ise, aktif piyasa üzerinden gerçeğe uygun değer ölçümüne imkân tanıyan UMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı altında değerlendirilmelidir (Jackson ve Luu, 2023: 303). Bu durum kesin bir kural olmaktan ziyade bir ilkeler bütünü olarak kabul edilir; kripto paraların muhasebeleştirilmesi sahip olma amacına göre değişiklik gösterebilir. Bu durum muhasebe uygulamalarında esneklik sağlamakla birlikte uygulama süreçlerindeki standartlaşma eksikliğini de ortaya koymaktadır.

Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) ve Kripto Varlık Düzenlemeleri:

1973 yılında Norwalk, Connecticut'ta kurulan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB), genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine (GAAP) uyan hem kamu hem de özel sektör şirketleri ile kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için finansal muhasebe ve raporlama standartlarını belirleyen kâr amacı gütmeyen bağımsız bir örgüttür (<https://www.fasb.org>, 2023). FASB, 23 Mart 2023'te kamuoyunun görüşü için Muhasebe Standartları Güncellemesi, *Maddi Olmayan Varlıklar- Şerefiye ve Diğer- Kripto Varlıklar (Alt Konu 350-60): Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Açıklanması* önerisini yayınlamış ve önerilen güncellemedeki değişikliklere geri bildirim olarak 83 yorum yazısı almıştır. Genel olarak, yorum mektubuna

yanıt veren katılımcıların neredeyse tamamı önerilen kapsam, ölçüm, sunum ve açıklama gerekliliklerini geniş çapta desteklediklerini belirtmiştir. Son yorum tarihi 6 Haziran 2023 olan bu taslak için önerilen değişiklikleri 6 Eylül 2023 tarihinde kabul eden FASB, 13 Aralık 2023'te kripto varlıklarının muhasebesini ve açıklanmasını ele alan bir Muhasebe Standartları Güncellemesi'ni (Accounting Standards Update- ASU 2023-08) yayınlamıştır⁴ (ASU 2023-08:23; <https://www.fasb.org>, 2023).

Bu standart, kripto paralar için belirlenmiş ilk muhasebe standardı olmuştur ve belirli kapsam kriterlerini karşılayan varlıkları elinde bulunduran tüm kuruluşlar için geçerlidir (ASU 2023-08:1). Bu düzenleme, maddi olmayan duran varlık tanımını karşılayan ve sadece belirli kripto varlık ("fungible" dijital varlıklar) kategorilerine yönelik olarak hazırlanmış ve kripto varlıkların geniş yelpazesini tam olarak kapsamamaktadır. Özellikle, NFT ve Stablecoin gibi diğer dijital varlıklar bu düzenleme kapsamına dahil edilmemesi, çeşitli şikayetlere neden olmuştur. Düzenlemeyi yapan kurul, tüm kripto varlıkları kapsayacak şekilde geniş bir düzenleme yapmanın, hızlı ve etkili sonuçlar almayı engelleyeceğini belirterek, bu sınırlı kapsamın nedenini açıklamıştır. Bu durum, bu alanlarda gelecekte daha kapsamlı düzenlemelerin yapılmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Standart, kapsamına giren kripto paraların tanımı, ilk kaydı, sonraki ölçümü, sunumu, raporlanması ve açıklanması konusunda aşağıdaki gibi rehberlik sağlamaktadır (ASU 2023-08):

Tanımlama; kripto varlıklar, sınırsız ömürlü maddi olmayan duran varlıklar olarak sınıflandırılmaktadır. Kripto varlıkların bu standart altında tanımlanmaları için aşağıdaki tüm gereken şartları karşılamalıdır (Crumbley vd. 2024: 3; ASU 2023-08: 2,6):

- Maddi olmayan varlık tanımına uygun olma,
- Sahiplerine ilgili varlıklar üzerinde yasal haklar tanımama⁵,
- Blockchain gibi dağıtık defter teknolojileri ile oluşturulmuş olma⁶,
- Kriptografik yöntemlerle güvenliğin sağlanmış olması³,
- Değiştirilebilir olma,
- Raporlayan işletme veya onun ilişkili tarafları tarafından oluşturulmamış veya yayınlanmamış olma koşullarını sağlayan varlıklardır.

İlk Kayıt; Kurul, kripto varlıkların edinimi sırasında ortaya çıkan işlem maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda herhangi bir rehberlik sağlama kararı almamıştır (ASU 2023-08: 33). Raporlama yapan kuruluşlar, kripto varlıkların ilk ölçümünü, muhasebeleştirilmesini ve finansal tablo dışı bırakılmasını diğer genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak muhasebeleştirecektir (ASU 2023-08: 5).

⁴ FASB tarafından 13 Aralık 2023'te ilan edilen, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması süreçlerini düzenleyen standart, ilerleyen bölümlerde "ASU 2023-08" olarak ifade edilmiştir.

⁵ Bu kriterin varlığı, yönetim kurulu üyelerinin müşterilerle yapılan sözleşmeler, garantiler ve sigorta sözleşmeleri gibi belirli düzenlemelerin yanlışlıkla bu güncellemenin kapsamına dahil edilmesini önleyerek, bu tür dijital düzenlemelerin diğer GAAP kurallarına tabi olmasını sağlamaktadır (ASU 2023-08:27).

⁶ Bu kriterler, yazılım ve medya gibi diğer dijital maddi olmayan varlıkların bu güncelleme kapsamına yanlışlıkla dahil edilmesini önlemiştir (ASU 2023-08:27).

Sonraki Ölçüm; kripto varlıklar, aktif piyasada⁷ gerçeğe uygun değer⁸ üzerinden değerlendirilir ve bu değerdeki değişiklikler doğrudan kar/zarar tablosuna yansıtılır (ASU 2023-08: 10). Mevcut uygulamada, kripto varlıklar, şirketlerin bilançolarında maliyet değeriyle değerlendirilmektedir. Yeni düzenleme ile FASB, kripto varlıkların gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirilmesine olanak tanımıştır, bu da kripto varlıkların temel ekonomik özelliklerini daha net bir şekilde yansıtılmasını sağlamaktadır.

Raporlama; finansal durum tablosunda, kripto varlıklar diğer maddi olmayan varlıklardan ayrı olarak gösterilir. Gelir tablosunda, kripto varlıkların yeniden değerlendirilmesi sonucunda meydana gelen kazanç ve zararlar, net kâr zarara yansıtılır ve bu sonuçlar, diğer maddi olmayan varlıkların defter değerindeki değişikliklerden ayrı olarak (diğer maddi olmayan varlıkların amortisman gideri ve değer düşüklüğü zararlarından ayrı sunulması) kaydedilir. İşletmeler, kripto varlıklarından elde edilen bu kazanç veya zararları, özel durumlarına ve koşullarına bağlı olarak, faaliyet geliri ya da faaliyet dışı gelir olarak sınıflandırıp muhasebeleştirebilecektir. Varlığın defter değerinin gerçeğe uygun değerini aşması durumunda, işletmenin değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmesi ve varlığın defter değerini gerçeğe uygun değerine indirmesi gerekir. Varlığın defter değerinde sonradan artış yapılması ve değer düşüklüğü zararının iptali mümkün değildir (ASU 2023-08: 3,36). Artık, kripto varlık tutan şirketler, değer düşüklüklerinin yanı sıra değer artışlarını da bilançolarında raporlayabileceklerdir. Bu sayede, bilançolar daha şeffaf ve objektif bir şekilde değerlendirilebilecek, şirketlerin mali durumları hakkında daha doğru bilgi sağlanacak ve bu da finans ekosistemine, potansiyel yatırımcılara ve kurumsal şirketlere bu varlıklara yönelik yaklaşımlarını yeniden değerlendirmeleri için güven verici bir ortam yaratacaktır. Kripto varlıkların volatilitesi göz önüne alındığında, bu düzenleme, bilançolarda sadece düşüşlerin değil, aynı zamanda artışların da gösterilmesine imkân tanıyarak, kripto ekonomisinin gerçek durumunu daha etkili bir şekilde raporlama fırsatı sunmaktadır.

Dipnotlar; ara ve yıllık raporlama dönemlerinde, işletmeler sahip oldukları kripto varlıkların isimlerini, maliyet bedellerini, gerçeğe uygun değerlerini ve miktarlarını dipnotlarda açıklamalıdır. Önem arz etmeyen varlıklar topluca gösterilebilir. Yıllık raporlarda, varlıkların dönem başı ve sonu bakiyeleri arasındaki tüm değişikliklerin detaylı bir mutabakatı sunulmalıdır⁹. Mutabakata ilişkin bilgiler, kripto varlık ilaveleri (satın almalar, müşteri tahsilatları, madencilik faaliyetleri gibi) ve tasarrufların (satışlar veya hizmetler için ödeme olarak kullanımlar gibi) açıklamalarını içerir¹⁰ ve dönem içinde bu tasarruflar sonucu meydana

⁷ Kurul, aktif piyasada kotasyon fiyatı bulunmayan kripto varlıklar için üç ölçüm seçeneği değerlendirilmesine rağmen, bu kripto varlıklara yönelik herhangi bir ölçüm metodolojisi sunmamaktadır (ASU 2023-08: 34).

⁸ Ölçüm tarihinde piyasa katılımcıları arasında olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır. *Piyasa katılımcıları*, birbirlerinden bağımsız, bilgili, işlem yapabilme yetisine sahip ve varlık veya borç alım satımına istekli ancak zorunlu olmayan alıcılar ve satıcılar olarak tanımlanabilir (ASU 2023-08: 7,8).

⁹ *Toplam faaliyet mutabakatı*; eklemeler, düzenlemeler, kripto varlıklar bazında belirlenen kazançlar ve zararların dönemin net gelirine dahil edilerek kripto varlıkların yeniden ölçümünden kaynaklanan net kazanç ve zararların gelir tablosuna entegre edilmesi sürecini kapsar (ASU 2023-08:11).

¹⁰ Şirketin bu kripto varlığı edinirken niyetini (yatırım amaçlı mı? finansman amaçlı mı? vs.); Örneğin bir ticari şirket, hizmet veya ürün satışı karşılığında Bitcoin kazandığında, bu, faaliyetlerden kaynaklı bir nakit akışı olarak kaydedilir. Ancak, bir kâr amacı gütmeyen kuruluş bağış olarak Bitcoin aldığında ve bunu uzun vadeli tutmayı hedeflediğinde, bu durum finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışı olarak muhasebeleştirilir.

gelen kümülatif kazançlar ile zararların toplam tutarlarını kapsamaktadır. Müşterilerden alınan ve kısa sürede nakde çevrilen kripto varlıklar¹¹, nakit akış tablosunda işletmecilik faaliyetlerinden (faaliyetin ekonomisini daha iyi yansıtması gereği) nakit akışı olarak raporlanır. Şirketlerin elinde bulundukları kripto varlıkların türüne ilişkin bilgileri ve gerçekleştirdikleri alım-satım gibi finansal hareketlerin detaylarını dipnotlarda açıklamaları zorunludur. Bu bilgiler hem ara dönem hem de yıl sonu finansal raporlamalarında verilmelidir (ASU 2023-08: 10,11, 37,39,41).

Uygulanması; bu güncelleme, 15 Aralık 2024 tarihinden sonra başlayan mali yıllar ve bu yıllara ait ara dönemler için tüm kuruluşlara uygulanacaktır. Hem ara dönem hem de henüz yayımlanmamış yıllık mali tablolar için erken uygulama mümkündür. Eğer bir işletme bu değişiklikleri ara dönemde uygulamaya karar verirse, bu değişiklikleri o mali yılın başından itibaren uygulamaya başlaması gerekmektedir (ASU 2023-08:4). Bu nedenle, özel sektör şirketleri, kamu kurumları ve kâr amacı gütmeyen kurumlarda dahil olmak üzere tüm ilgili kuruluşlar ayırım gözetilmeksizin 15 Aralık 2024 tarihinden itibaren bu düzenlemeyi uygulamakla yükümlüdür (McKinney, Bell ve Theisen, 2023: 2).

Tablo 1. FASB'nin Kripto Varlık Düzenlemesi

UNSUR	AÇIKLAMA
Muhasebe Standartları Güncellemesi	23 Mart 2023'te, "Maddi Olmayan Varlıklar- Şerefiye ve Diğer-Kripto Varlıklar" başlıklı bir taslak öneri yayınladı.
Son Yorum Tarihi	Taslak için yorumlar 6 Haziran 2023'e kadar alındı.
Standartın Kabulü	6 Eylül 2023'te kabul edilip, 13 Aralık 2023'te ASU 2023-08 olarak yayımlandı.
Kapsam	Standart, belirli kripto varlık kategorilerini (fungible dijital varlıklar) kapsar; NFT ve Stablecoin gibi varlıklar bu düzenlemenin dışında kalmaktadır.
Tanımlama	Kripto varlıklar, sınırsız ömürlü maddi olmayan duran varlıklar olarak sınıflandırılır ve belirli koşulları sağlamalıdır: maddi olmayan varlık olma, dağıtık defter teknolojisi ile oluşturulmuş olma, değiştirilebilir olma (Fungible), raporlayan işletme veya onun ilişkili tarafları tarafından oluşturulmamış veya yayınlanmamış olma vb.
İlk Kayıt	Kripto varlıkların edinimi sırasında ortaya çıkan işlem maliyetleri için özel bir rehberlik sağlanmamıştır; ilk ölçüm genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre yapılır.
Sonraki Ölçüm	Kripto varlıklar, aktif piyasada gerçeğe uygun değerle ölçülür ve değer değişiklikleri kar/zarar tablosuna yansıtılır.
Raporlama	Kripto varlıklar, bilançoda diğer maddi olmayan varlıklardan ayrı gösterilir; gelir tablosunda değerlendirme kazanç ve zararları net kara eklenir.
Dipnot Açıklamaları	İşletmeler, kripto varlıklarının isimlerini, maliyet bedellerini, gerçeğe uygun değerlerini ve miktarlarını dipnotlarda belirtmelidir.
Uygulanma Tarihi	15 Aralık 2024'ten sonra başlayan mali yıllar için geçerlidir; erken uygulama mümkündür.

*Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹¹ Bu kripto varlıkların mutabakat faaliyetine dahil edilmesine gerek yoktur.

FASB tarafından yapılan bu güncellemeler, her ne kadar belirli kripto varlık gurubunu kapsasa da ABD'de kripto varlıklarla ilgili yapılmış ilk düzenleme olup muhasebe dünyasında kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması süreçlerinde net bir yol haritası sunmakta ve önemli bir aşamayı temsil etmektedir. Çünkü mevcut muhasebe standartları bu varlıkların temel ekonomik özelliklerini yeterince yansıtamamaktadır. Bu güncellemeler, kripto varlıkların tanımlanmasından başlayarak kripto varlıkların ilk kaydı, sürekli değerlemesi, sunumu ve açıklanmasına kadar detaylı bir rehberlik sağlamaktadır. Özellikle, bu güncelleme aracılığıyla kripto varlıkların gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirilmesi, kripto varlık sahibi şirketlerin bilançolarında bu varlıkların değer kayıplarının yanı sıra değer artışlarının da kaydedilmesini sağlayacaktır. Değer artışlarının bilançolarda raporlanması, şirketler açısından daha önce gizli kalmış kazançların artık açığa çıkmasını sağlayacak; bu durum, dijital varlık ekosisteminin finansal raporlamasında şeffaflığı artırarak ve yatırımcılara sunulan bilgilerin netliğini güçlendirerek önemli bir adım olarak kabul edilebilir. Yeni düzenlemenin uygulanması, sadece şeffaflığı ve yatırımcı güvenini artırmakla kalmayıp aynı zamanda kurumsal düzeyde kripto varlıklara olan ilgiyi de güçlendirecektir. Bu düzenlemenin ardından daha fazla kurumsal şirketin kripto varlıklara yatırım yaptığını görmemiz muhtemeldir. Ayrıca, kripto varlıkların gerçek değerlerinin daha net bir şekilde görünür hale gelmesi, mevcut ve potansiyel yatırımcıların karar verme süreçlerine önemli ölçüde olumlu etkilerde bulunacaktır. Bu değişikliklerin 15 Aralık 2024'ten itibaren başlayan mali yıllarda uygulanacak olması, kuruluşlara yeni standartlara uyum süreci için gereken zamanı tanıırken, erken uygulama imkânı da esneklik sağlamaktadır. FASB'nin bu girişimi, kripto varlıkların ekonomik gerçekliklerini daha doğru bir şekilde yansıtan gelişmiş bir muhasebe çerçevesinin temellerini atmaktadır.

6. BOBİ FRS 2021 SÜRÜMÜNDE KRİPTO VARLIKLARIN RAPORLANMASI

BOBİ FRS'nin 14. Bölümü, maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesine dair birçok önemli düzenlemeye yer vermektedir. Bu düzenlemeler içerisinde söz konusu varlıkların ilk muhasebeleştirilmesinden, defter değerlerinin hesaplanmasına, amortisman uygulamalarından değer düşüklüğü testlerine kadar bir dizi prosedür detaylandırılmaktadır. Bu düzenlemelerin temel amacı, maddi olmayan duran varlıkların muhasebe kayıtlarında tutarlılık ve şeffaflık sağlaması, bu varlıkların değerlendirilmesi ve raporlamasında standartlaşmış yöntemlerin belirlenmesidir. Böylece, maddi olmayan duran varlıkların finansal raporlarda doğru ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi ile ilgili tüm paydaşların bu varlıklar hakkında açık ve net bilgilere sahip olmaları hedeflenmektedir.

BOBİ FRS'nin 14. Bölümü, "14.1-14.37" paragraflarını kapsarken KGK, bu varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin mevcut yönergeleri daha da genişletmeyi öngörmüştür. Bu genişletme, "14.38-14.47" paragraflarını içeren ve '*Kripto Varlıklara İlişkin Özel Hususlar*' başlığını taşıyan yeni hükümlerin eklenmesi şeklinde gerçekleşmiştir. KGK, bu yeni hükümlerle ilgili bir taslak hazırlayarak 19 Mart 2024 tarihinde yayımlanmış ve hazırlanmış olduğu taslağı 02 Nisan 2024 tarihine kadar kamuoyunun görüşüne açmış belirtilen zaman aralığında tüm ilgililerden görüş toplamıştır.¹² Bu adım, kripto varlıkların özgünlüğünü ve muhasebeleştirilmesindeki özel ihtiyaçları tanıyan, dinamik finansal ortamlara uyum

¹² KGK tarafından kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması için yayınladığı "BOBİ FRS 2021 Sürümünde Yapılan Değişiklikler (Kripto Varlıkların Raporlanması)" konu başlıklı taslak metin ilerleyen bölümlerde 2021 yılında yayımlanan taslak metinle karıştırılmaması ve çalışma içerisinde anlam karmaşasına da yol açmaması için "*Taslak 2024*" olarak ifade edilmiştir.

sağlayabilen bir muhasebe standartlarının önemini vurgulamaktadır. Bu gelişme, muhasebe ve finansal raporlama pratiklerinin sürekli evrim geçirdiğini ve yeni ekonomik gelişmelere duyarlı olduğunu göstermektedir.

Taslak 2024'te kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine yönelik aşağıdaki önemli güncellemeler yer almaktadır (<https://www.kgk.gov.tr>, 2024).

- Kripto varlıkların tanımı ve kapsamı netleştirilmiştir.
- Bu varlıkların ölçümü ve sunumu için detaylı hükümler belirlenmiştir, özellikle gerçeğe uygun değer ölçümüne dair yönergeler vurgulanmıştır.
- Finansal durum tablolarında duran varlıklar gurubu altında “Dijital Varlıklar” adında yeni bir kalem oluşturulmuştur.
- Kripto varlıklara dair yapılacak dipnot açıklamaları, BOBİ FRS'nin ilgili bölümüne eklenmiştir.
- Kripto varlık tanımı, standartların “Tanımlar” ekine dahil edilmiştir.

Bu güncellemeler, muhasebe ve finansal raporlama standartlarının, hızlı değişen ekonomik koşullara ve yeni varlık sınıflarının ortaya çıkışına adaptasyonunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

6.1. Kripto Varlıklara İlişkin Özel Hususlar

Kripto varlıklarla ilgilenenlerin -kısa vadeli sermaye kazancı hedefleyenlerden, bu varlıkları uzun vadeli bir yatırım olarak görenlere, alım satım işlemlerine aracılık eden firmalardan, blok zincir ağının işleyişine katkıda bulunarak ödül elde eden madencilere kadar- amaçları çeşitlilik arz etmektedir. Bu durum, kripto varlıkların muhasebe süreçlerinde önemli bir belirsizlik yaratmaktadır. Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesinde karşılaşılan en önemli zorluk, bu varlıkların çeşitli ekonomik işlevlere sahip olmaları nedeniyle tanım ve sınıflandırmalarının net bir şekilde yapılabilmesidir. Kripto varlıkların muhasebe standartlarına uygun şekilde değerlendirilmesi, muhasebe kayıtlarına alınması ve finansal raporlarda doğru bir şekilde yansıtılabilmesi için, bu varlıkların doğasının ve edinim amaçlarının açıkça belirlenmesi şarttır (Özkul, 2022: 124). Fakat, kripto varlıklara yönelik yasal düzenlemeler dünya genelinde hala bir homojenlik göstermemekte; bazı ülkeler bu alana yasaklar getirirken, bazıları çeşitli sınıflandırmalarla düzenlemeler yaparak bu yeni varlık sınıfını tanımaya ve yönetmeye çalışmaktadırlar.

Taslak 2024'te kripto varlıklar; “Dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen maddi olmayan varlıklar” olarak tanımlanmıştır (Taslak, 2024: Ek 9-Tanımlar). Bu tanım aynı zamanda, TCMB'nin 2021'de yayımladığı Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik'te verilen kripto varlık tanımı ile tam bir uyum göstermektedir.

Bir kaynağın işletme için varlık niteliği taşıyabilmesi için, söz konusu varlığın geçmiş olaylara dayanması, işletmenin kontrolü altında bulunması ve gelecek dönemlerde ekonomik fayda sağlama potansiyeline sahip olması gerekmektedir. Buradaki "kontrol" kavramı,

işletmenin elde edilen varlıktan kaynaklanan ekonomik faydalara başkalarının erişimini kısıtlama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Kripto varlıkların edinilmesi ya da ödeme aracı olarak kullanılması sırasında ekonomik değer oluşturulması, bu varlıkların muhasebe açısından "varlık" olarak nitelendirilmesi için gerekli kriterleri yerine getirdiğini gösterir (Özkul, 2022: 138).

Kripto varlıkların, borsalarda ya da doğrudan kişiler arasında alınıp satılabilirliği, bu varlıkların bölünebilirliğini ve dolayısıyla tanımlanabilirliğini kanıtlar niteliktedir (Özkul, 2022: 138). Bu bölünebilirlik özelliği, kripto varlıkların tanımının bir parçası olarak kabul edilerek, onların muhasebeleştirilmesinde ve değerlendirilmesinde önemli bir kriter olarak dikkate alınabilir. Kripto varlıkların değeri, arz ve talebin etkisi altında sürekli olarak hızlı değişimler göstermektedir; bu nedenle, bu varlıkların değeri sabit bir şekilde belirlenememektedir. Bu durum, kripto varlıkların parasal varlıklar olarak sınıflandırılmasını zorlaştırmakta ve onları daha ziyade parasal olmayan varlık kategorisinde değerlendirmeyi uygun kılmaktadır (Özkul, 2022: 139).

Taslak 2024'te "Kripto Varlıkların Özel Durumları" başlığı altında ele alınan maddeler, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesinde sonraki değerlemeler ve raporlamalar için özel rehberlik sunar. Bu varlıklara dair açıklama gereklilikleri, "Dipnotlar" bölümünde, "Tüm İşletmeler Tarafından Yapılacak Açıklamalar" altında detaylandırılmıştır (Taslak, 2024: prg.14.38). Bu kapsamda kripto varlıklar için belirlenen özel durumlar şunlardır (Taslak, 2024: prg.14.39):

- Eğer başka bir bölümde açıkça ele alınmadıysa, BOBİ FRS 14.2 paragrafında tanımlanan, maddi olmayan duran varlıkların tanımını yerine getiren kripto varlıklara uygulanır (prg. 14.39/a).

Kripto varlığın maddi olmayan duran varlık olarak ifade edilebilmesi için, herhangi bir parasal ya da fiziksel formda olmaması aynı zamanda belirgin bir şekilde tanımlanabilir olması şarttır. Bu üç şart varlık özelliğine sahip bir unsurun gayri maddi bir değer olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda bir varlığın muhasebeleştirilmesi için tanımlanabilir olması gerekmektedir. Bu, varlığın ya diğer varlıklardan net bir şekilde ayrıştırılabilir olması¹³ ya da sözleşmeye dayalı haklar veya diğer yasal haklara dayanması ile mümkündür. Bu iki kriterden herhangi birinin sahip olunması, varlığın tanımlanabilirliğini sağlamaktadır. Bu durum varlıkların muhasebe standartları açısından ayrı birer unsur olarak kabul edilip edilmediklerini belirlemektedir.

BOBİ FRS düzenlemeleri kapsamında, kripto varlıklar; fiziksel bir formu olmayan, dağıtık defter teknolojisi veya benzer teknolojiler kullanılarak sanal ortamda oluşturulan ve dijital ağlar üzerinden bölünebilir ve ayrılabilir şekilde dağıtılan varlıklar olarak tanımlanabilir. Bu varlıklar, itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları gibi parasal araçlar olarak sınıflandırılmamaktadır. Maddi olmayan varlık kategorisinde değerlendirilir ve tanımlanabilir nitelikleriyle ifade edilmektedir. Bu tanım,

¹³ Maddi olmayan duran varlık tanımında "ayrılabilirlik" kriteri, varlığın güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi ve ekonomik faydasının bağımsız olarak değerlendirilebilmesi için yer almaktadır. Eğer bir varlık, başka bir tarafa devredilebilir veya ayrı olarak satılabilir nitelikteyse, bu durum varlığın piyasa değerinin belirlenebilmesine olanak tanır. Ayrılabilirlik, ölçülemeyecek veya ekonomik faydası bağımsız olarak değerlendirilemeyecek varlıkların finansal tablolara dahil edilmesini sınırlar, böylece finansal raporlamada daha güvenilir ve doğruluk derecesi yüksek bilgilerin sunulmasına katkıda bulunur.

kripto varlıklarının hem özgün yapılarını hem de finansal sistem içindeki benzersiz konumlarını vurgulamaktadır. Bu da onların mali tablolarda nasıl değerlendirilmesi gerektiğine dair kapsamlı bir rehber sunar.

- Sahiplerine fiziksel mallar, hizmetler veya diğer varlıklar için doğrudan haklar ya da talepler sunmayan kripto varlıklara uygulanır (prg. 14.39/b).

Kripto varlıklar, fiziksel dünyada doğrudan bir eşdeğeri olmayan dijital kayıtlardır ve sahiplerine fiziksel mallar, hizmetler veya diğer varlıklar için doğrudan haklar veya talepler sunmamaktadır. Bunun yerine, bu varlıklar dijital ve maddi olmayan nitelikleriyle, özellikle blok zincir gibi dağıtık defter teknolojileri aracılığıyla oluşturulmakta ve işlenmektedir. Kripto varlıklar genellikle belirli bir ağ veya platform içinde kullanılmak üzere tasarlanmış olup, değerleri kullanıcılar ve ağın kabul ettiği kurallar tarafından belirlenmektedir. Bu özellikleriyle, kripto varlıklar dolaylı haklar ve faydalar sunar, ancak fiziksel varlıklar gibi doğrudan alışveriş aracı olarak işlev görmemektedir. Bu yüzden, muhasebe ve yasal çerçeveler içinde özel düzenlemeler ve tanımlamalar gerektirmektedir.

- Blockchain gibi dağıtık defter teknolojisi kullanılarak oluşturulan veya bu teknoloji üzerinde var olan, kriptografik yöntemlerle güvenlik altına alınan ve korunan kripto varlıklara uygulanır (prg.14.39/c,d).

Bu belirlenen kriter, yazılım ve medya gibi diğer dijital maddi olmayan varlıkların, bu güncellemenin kapsamına yanlılıkla dahil olmasını engelleyecek şekilde tasarlanmıştır. Bu önlem, yalnızca ilgili varlıkların güncelleme altında ele alınmasını sağlayarak, muhasebe standartlarının doğru uygulanmasını desteklemektedir.

- Değiştirilebilir özellikteki kripto varlıklara uygulanır (prg. 14.39/e).

Kripto varlıkların "değiştirilebilirlik (*fungibility*)" özelliği, bu varlıkların birimlerinin birbiriyle eşdeğer ve yer değiştirilebilir olmasını belirtir, bu durum özellikle ekonomik işlemlerde büyük önem taşımaktadır. Değiştirilebilir kripto varlıklar, Bitcoin gibi, standartlaştırılmış değerleri ve anonim kullanım imkânları ile fiziksel paraların işlevlerine benzer şekilde davranır; yani bir birim, piyasa değeri itibarıyla diğer bir birimle eşdeğerdir ve pratikte birbirinin yerine kullanılabilmesini ifade etmektedir. Bu özellik, bu tür varlıkların ticaretini kolaylaştıracak ve onları ekonomik değişim araçları olarak işlevsel kılacaktır. Buna karşın, her biri benzersiz niteliklere sahip NFT'ler gibi değiştirilemez kripto varlıklar, sanat eserleri veya koleksiyon objeleri gibi spesifik değerler taşırlar ve bu yönleriyle birbirlerinin yerine geçememektedir. Bu özgünlük, NFT'leri değiştirilebilir kripto paraların aksine, kişiselleştirilmiş ve özelleştirilmiş değiştirilemeyen ve ikame edilemeyen tokenlar olarak dijital varlık sınıfları arasına sokar (Özkul, 2022; 65)

- Raporlamayı yapan işletme veya bu işletmenin ilişkili tarafları tarafından üretilmemiş ya da ihraç edilmemiş kripto varlıkları içerir (prg. 14.39/f).

Taslak 2024'te yer alan paragraf 14.40'ta kripto varlıkların başlangıç değerlemesi, değer düşüklüğü hesaplamaları ve finansal tablolardan çıkarılması süreçleri detaylandırılmaktadır. Bu süreçler, belirtilen bölümün ilgili diğer maddelerinde açıklanan yönergeler doğrultusunda yürütülmektedir. İlk muhasebeleştirme aşamasında, kripto varlıklar maliyet değeri esas alınarak

finansal durum tablosuna dahil edilmektedir. Değer düşüklüğüne ilişkin, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" bölümünde belirlenen standartlar çerçevesinde, değer düşüklüğü olup olmadığı ve varsa bu durumun nasıl ölçüleceği ve muhasebeleştirileceği değerlendirilmektedir. Ancak, gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen kripto varlıklar, değer düşüklüğü hesaplamalarından muaf tutulmaktadır. Kripto varlıkların elden çıkarılması durumunda ise, bu varlıklar finansal tablolardan çıkarılır ve bu işlem sonucunda oluşan kazanç veya zararlar doğrudan kar veya zarar hesaplarına yansıtılır (<https://www.kgk.gov.tr>, 2021: prg.14.35,36,37 ve 18.2). Bu süreç, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesinde uygulanan özgül yönetmelikleri ve değerlendirme metodolojilerini ortaya koymaktadır. Bu özel muhasebe uygulamaları, finansal raporlama pratiğinde nasıl ele alındığını ve entegre edildiğini detaylandırır.

6.2. Kripto Varlıkların Sonraki Ölçümü ve Sunumu

Taslak 2024'te yer alan paragraf 14.41'de kripto varlıklar hem bireysel hem de konsolide edilmiş finansal tablolarda, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" kategorisinin bir alt bölümünde diğer maddi olmayan duran varlıklardan ayrı ve "Dijital Varlıklar" adı altında özelleştirilmiş bir hesapta sınıflandırılarak raporlanacağı belirtilmiştir. "Dijital Varlık" hesabı, kripto paraların maliyet bedeline dayanarak kaydedilmesi ve bu paraların farklı alt türlerinin detaylı bir şekilde takip edilmesi amacıyla kullanılabilir. Bu hesap, uzun vadeli yatırım amaçlarına hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır ve kripto para birimlerinin mali yapı içerisindeki yerini sistematik bir biçimde belirlemeyi amaçlamaktadır. Maddi olmayan duran varlıklar kategorisi içerisinde, ticari markalar ve telif hakları gibi aktif piyasası olmayan ve satış amacı güdülmeyen varlıklar bulunmaktadır. UFRS'nin öneri kararı çerçevesinde, dijital varlıklar, yani kripto varlıklar, bu kategori içinde değerlendirilmekteydi; ancak, taslak düzenleme, bu varlıkların ayrı bir kategori altında ayrı bir kalem olarak sınıflandırılmasını öngörmektedir.

Kripto varlıkların maliyet değeri üzerinden ilk defa muhasebeleştirilmesinin ardından, bu varlıkların değerlemesinin nasıl yapılacağına dair yönergeler 14.42 paragrafında yer almaktadır. Bu paragrafta, elde tutulan kripto varlıkların, gerçeğe uygun değer üzerinden ölçüleceği ve bu değerlemelerden kaynaklanan farkların doğrudan kâr veya zarar hesaplarına aktarılacağı belirtilmektedir. *Taslak 2024* çerçevesinde, "fungible" olarak tanımlanan dijital varlıklar, yani kripto varlıklar için gerçeğe uygun değer ölçümü üzerinde durulmaktadır. Bu yaklaşım, şeffaflığı artırarak ve kripto varlıkların ekonomik etkilerini finansal tablolara daha etkin bir şekilde yansıtarak, finansal raporlamada doğruluğu güçlendirir. Bu, kripto varlıkların finansal raporlamadaki temsilinin daha net ve anlaşılır olmasını sağlamaktadır. 14.44 paragrafında ise, gerçeğe uygun değer kavramının tanımı için, standardın 1.36. paragrafına atıf yapılmaktadır¹⁴. 14.43 paragrafında, Kâr veya Zarar Tablosunda kripto varlıkların gerçeğe uygun değerlerinde meydana gelen değişikliklerden kaynaklanan kazançlar Diğer Faaliyetlerden Gelirler grubunda yer alan "Diğer Gelirler", kayıplar ise Diğer Faaliyetlerden Giderler (-) grubunda yer alan "Diğer Giderler" kaleminde raporlanacağı ifade edilmiştir.

Gelir tablosunda, kripto varlıkların yeniden değerlendirilmesinden kaynaklanan kazanç ve kayıplar, net kar veya zarara dahil edilir. Şirketler, kripto varlıklardan elde ettikleri kazanç veya zararları, kendi özel durumları ve koşullarına göre faaliyet geliri olarak sınıflandırmalı ve buna

¹⁴ Bu atıfta, gerçeğe uygun değer, bilgili ve istekli iki taraf arasında, bir varlığın transferi ya da bir yükümlülüğün yerine getirilmesi sırasında, karşılıklı pazarlık koşullarında belirlenen tutar olarak açıklanmaktadır.

göre kaydetmelidir. Bu yaklaşım, kripto varlıkların mali performansının doğru bir şekilde yansıtılmasını sağlamak amacıyla benimsenmelidir.

14.45 paragrafında, gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülemeyen kripto varlıkların sonraki ölçümü maliyet bedeli üzerinden gerçekleştirileceği ve bu tür kripto varlıkların değer düşüklüğü konusunda, bu bölümün “Değer Düşüklüğü” başlığı altında yer alan hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, gerçeğe uygun değer belirlenmesi sürecinde, standardın "Finansal Araçlar ve Özkaynaklar" bölümünde bulunan 9.27-9.31 paragraflarının örnek alınması gerektiği ifade edilmektedir. BOBİ FRS kapsamında gerçeğe uygun değer tespit sürecinde takip edilecek aşamalar aşağıda sıralanmıştır (<https://www.kgk.gov.tr>, 2021: prg.9.27-30);

- Bir varlığın veya benzeri bir varlığın aktif bir piyasada mevcut olan kotasyon fiyatı (prg. 9.27/a).

Maddi olmayan duran varlıkların, aktif piyasalarda işlem görmemeleri nedeniyle, ölçülebilir bir kotasyon fiyatının tespiti genellikle mümkün olmamaktadır. Ancak, kripto varlıkların çoğunlukla borsalarda işlem görmesi, istenildiğinde rahatça nakde çevriliyor olması bu varlıklar için aktif bir piyasada fiyat belirlenmesinin mümkün olduğunu göstermektedir. Bu, aktif piyasada işlem gören bir kripto varlığının gerçeğe uygun değerinin belirlenmesinde güvenilir bir veri noktası olarak kabul edilebilir.

- Aktif bir piyasasının olmadığı durumlarda, bilgi sahibi ve istekli tarafların karşılıklı pazarlık koşullarında, özdeş veya benzer bir varlık veya yükümlülük için kısa süre önce gerçekleştirdiği işlemin fiyatıdır. Ancak, işlem ve ölçüm tarihleri arasında ekonomik şartlarda belirgin değişiklikler oluşmuşsa veya aralarında önemli zaman farkı bulunuyorsa, bu fiyat gerçeğe uygun değer doğru bir tahminini yansıtmayabilir. Bu fiyata düzeltme uygulanır (prg. 9.27/b).

Bu ifade, kripto varlıkların değerlendirilmesi sırasında gerçeğe uygun değer hesaplanmasında karşılaşılan zorlukları vurgulamaktadır. Aktif bir piyasası bulunmayan kripto varlıklar için, benzer veya özdeş varlıkların en son gerçekleşen işlem fiyatları esas alınabilir. Ancak, bu işlem fiyatlarının değerlendirilmesindeki ekonomik koşullarla uyumlu olup olmadığı dikkatle değerlendirilmelidir. Ölçüm ve işlem tarihleri arasında ekonomik şartlarda gözlemlenen önemli değişiklikler veya zaman farkları varsa, bu durum fiyatın gerçeğe uygun değeri doğru bir şekilde yansıtmayabileceğini gösterebilir. Bu nedenle, bu tür fiyatlara düzeltmeler uygulanması gerekmektedir. Bu süreç, kripto varlıkların piyasa değerinin arz ve talep tarafından tetiklenen ani ve büyük fiyat dalgalanmalarıyla nasıl değişebileceğini ve bu dalgalanmaların değerlemeye olan etkilerini göstermektedir; dolayısıyla, kripto varlıkların değeri bu hareketlilikler nedeniyle istikrarlı bir seviyede bulunmaktan uzaktır.

- *Varlığın aktif bir piyasası olmaması ve özdeş veya benzer bir varlık için kısa süre önce gerçekleşen işlemin, gerçeğe uygun değeri doğru bir şekilde tahmin etmemesi durumunda, gerçeğe uygun değer, bir değerlendirme tekniği kullanılarak hesaplanır (prg. 9.27/c).*

Kullanılan bu tekniğin, piyasa koşullarında ilgili varlığın nasıl değerlendirileceğini mantıklı bir şekilde temsil etmesi ve teknik ile kullanılan parametrelerin, piyasa dinamiklerine ve varlığın içsel risk-getiri özelliklerine makul düzeyde uyum göstermesi gerekmektedir.

• *Varlığın aktif bir piyasada belirlenen fiyatın olmaması gerçeğe uygun değerlerinin güvenilir şekilde hesaplanamaması halinde, gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirilmesi sonlandırılır. Bu durumda, son güvenilir ölçüm tarihindeki değer yeni maliyet olur. Eğer varlık için başlangıçtan itibaren gerçeğe uygun değer güvenilir olarak hesaplanamamışsa, işlem maliyeti bu varlığın maliyeti olarak değerlendirilir (prg. 9.30).*

6.3. Kripto Varlıklarda İtfa

BOBİ FRS 2021 Sürümü Bölüm 14'ün 14.22 paragrafında kripto paralar için itfa payı ayrılmayacağı açıkça belirtilmektedir (Sabuncu, 2022:225). *Taslak 2024'te yer alan paragraf 14.46'da* açıklandığı üzere, sınırsız yararlı ömre sahip olduğu kabul edilen kripto varlıklar, diğer maddi olmayan duran varlıklardan farklı olarak itfaya tabi tutulmamaktadır. Bu özellik, kripto varlıkların benzersiz bir muhasebe uygulamasına tabi olduklarını göstermektedir. Amortisman gerektirmeyen bu varlık sınıfı, değerlerini zaman içinde kaybetmedikleri için, maddi olmayan duran varlıklar arasında özel bir yer sahiptir. Kripto varlıkların bu muamelesi, onların finansal raporlamada özel bir işlem görme gerekliliğini ortaya koyar ve bu varlıkların yönetimi ve değerlendirilmesi konusunda özgün yaklaşımların benimsenmesini zorunlu kılar.

6.4. Kripto Varlıklara Yönelik Dipnot Açıklamaları

Taslak 2024 kapsamında kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ile ilgili öne çıkan özel düzenlemelerin dipnotlarda açıklanması gereken başlıca konular şu şekilde sıralanabilir (Taslak, 2024: prg.26.7/ub):

- (i) Sahip olunan kripto varlıkların ara ve yıllık finansal raporlamalarda aşağıdaki bilgilerin açıklanması gerekmektedir:
 - a. Kripto varlığın ismi,
 - b. Maliyeti ve bu maliyetin hesaplama yöntemi,
 - c. Mümkünse gerçeğe uygun değeri,
 - d. Sahip olunan kripto varlık miktarı,
 - e. Gerçeğe uygun değerle ölçülen varlıklar için kullanılan değerlendirme yöntemi ve girdileri ile temel varsayımlar,
 - f. Gerçeğe uygun değeri ölçülemeyen varlıklar için, ölçümün güvenilir bir şekilde yapılamamasının sebepleri,
 - g. Varlık eklemeleri ve çıkarmaları ile ilgili faaliyetler,
 - h. Satışı kısıtlanmış varlıklar için ek bilgiler:
 - Mümkünse gerçeğe uygun değeri,
 - Kısıtlamaların türü, süresi ve
 - Kısıtlamaların sona ermesini tetikleyebilecek durumlar.
- (ii) Yıllık finansal raporlama dönemlerinde, kripto varlıkların önceki yılın açılış bakiyelerinden güncel dönemin kapanış bakiyelerine kadar gerçekleşen değişikliklerin detaylı bir şekilde ve her bir ölçüm metodu bazında ayrı ayrı raporlanması gerekmektedir:
 - a. Maliyet üzerinden ölçülen varlıkların edinim maliyetleri ve gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen varlıkların dönem başı ve sonu değerleri,
 - b. Varlık eklemeleri ve çıkarmaları,
 - c. Gerçeğe uygun değerle ölçülen varlıklar için dönem içinde yaşanan değer değişiklikleri,

- d. Dönem içinde kâr veya zarara yansıtılan kazanç veya kayıplar.
- (iii) Olağan iş akışında gayri nakdi olarak alınan ve edinildikten sonra en fazla bir hafta içinde nakde çevrilen kripto varlıklar için, yukarıda belirtilen (ii) bölümündeki detaylı raporlama zorunluluğu bulunmamaktadır.

BOBİ FRS çerçevesinde önerilen kripto varlık raporlama düzenlemeleri, finansal raporlamada artan bir şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlama hedefine yöneliktir. Bu düzenlemeler, şirketlerin sahip olduğu kripto varlıklar hakkında finansal raporların dipnotları aracılığıyla ayrıntılı bilgi sunmalarını zorunlu kılmaktadır. Rapora dahil edilmesi gereken bilgiler arasında; kripto varlıkların adları, maliyetleri, miktarları, kullanılan değerlendirme yöntemleri ve varlıkların gerçeğe uygun değerleri yer alır. Aynı zamanda, varlık eklemeleri, çıkarmaları ve satış kısıtlamalarına ilişkin bilgiler de raporlanmalıdır. Yıllık finansal raporlama süreçleri, varlıkların değer değişimleri ile bu varlıklardan elde edilen gelir ve zararların detaylarını içermelidir. Bu tür detaylı bilgilendirmeler, yatırımcıların ve diğer paydaşların kripto varlıkların değerlemesi ve şirketin finansal durumu hakkında daha iyi bir anlayış geliştirmelerine imkân tanıyacaktır. Özellikle kripto varlıkların finansal tablolarda nasıl yansıtıldığına dair açık bilgiler sunarak bu yeni varlık sınıfının muhasebe standartları içinde nasıl ele alındığını ortaya koymaktadır. Ayrıca kripto varlıkların ekonomik etkilerinin finansal raporlamaya entegrasyonunu kolaylaştırır ve bu varlıkların yönetimi ve denetimi için gerekli çerçeveyi sağlar.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

UMS Kurulu ve Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB), kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına yönelik bir standardın oluşturulması konusunda farklı yaklaşımlar sergilemektedir. UMS Kurulu henüz kripto varlıklar için özel bir muhasebe standardı geliştirmemişken, UFRS Yorumlama Komitesi, kripto para birimlerinin muhasebeye nasıl yansıtılacağına ilişkin önerilerin yer aldığı bir dizi kararı yayımlamıştır. FASB ise kripto varlıkları maddi olmayan duran varlıklar olarak sınıflandırıp gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilmesini ve raporlanmasını öngören bir standart geliştirmiş ve yayımlamıştır. FASB'nin bu düzenlemesi, kripto varlıkların geniş kabulünü ve muhasebe uygulamalarına entegrasyonunu teşvik ederken, şeffaflık ve doğru finansal raporlama açısından önemli bir adım olarak da kabul edilmektedir. Aynı zamanda FASB, kripto varlıkların piyasadaki volatilitesini daha şeffaf bir şekilde finansal raporlara yansıtmayı amaçlamakta ve raporlamada hem değer düşüklükleri hem de değer artışlarını göstererek yatırımcılara ve diğer finansal rapor kullanıcılarına daha net ve güvenilir bilgiler sunmayı hedeflemektedir. FASB, bu düzenlemeleri 15 Aralık 2024 tarihinden itibaren başlayan mali yıllar için zorunlu kılmış ayrıca isteyen kurum ve kuruluşların erken uygulamasına da izin vermiştir.

Uluslararası kurum ve kuruluşlar bu gelişmeleri yaşarken, KGK, gelen talepleri dikkate alarak kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda bir boşluk olduğunu tespit etmiş ve bu alandaki belirsizlikleri en aza indirmek amacıyla özel düzenlemeler geliştirme kararı almıştır. Alınan çalışma kararı sonrasında KGK, FASB'nin kripto varlıklar üzerine gerçekleştirdiği düzenlemeleri referans alan “*BOBİ FRS 2021 Sürümünde Yapılan Değişiklikler (Kripto Varlıkların Raporlanması)*” başlıklı düzenlemeyi yayımlamıştır. Bu düzenleme ile KGK, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ile raporlanması süreçlerindeki rollerin nasıl tanımlanabileceğini ele almış ve ayrıca kripto varlıkların temel ekonomik değerlerinin finansal tablolarda daha şeffaf ve doğru bir şekilde yansıtılmasını amaçlamıştır.

Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin Taslak 2024'te yer alan düzenlemeler aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi, çeşitlilikleri ve ekonomik işlevleri nedeniyle karmaşık zorluklar yaratmaktadır. Bu varlıklar hem yatırım aracı hem de ödeme aracı olarak işlev görebilir ve bu özellikleri, onları geleneksel finansal varlıklardan farklı kılmaktadır. Taslak 2024'te bu karmaşıklığın çözümü adına kripto varlıkların tanımı ve sınıflandırılması netleştirilmiş, bu varlıklar "*maddi olmayan varlıklar*" kategorisinde, "*Dijital Varlıklar*" altında yer alacak şekilde düzenlenmiştir. Bu yeni sınıflandırma, dijital ağlar üzerinden dağıtılan ve blok zincir teknolojisi ile desteklenen varlıkları içerir ve bu varlıkların itibari para veya diğer geleneksel finansal araçlar olarak değerlendirilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu tanımlama, kripto varlıkların doğası gereği üç temel özellik üzerinden şekillendirilmiştir: bölünebilirlik, dijital ortamda var oluş ve merkezi olmayan bir yapıya sahip oluşturma. Bu özellikler, muhasebe süreçlerinde bu varlıkların nasıl değerlendirileceği ve raporlanacağı konusunda rehberlik sağlayacak ve muhasebe aktörlerine bu yeni varlık sınıfını doğru bir şekilde anlamaları ve işlemleri için olanak tanıyacaktır.

Kripto varlıkların sonraki ölçümü ve sunumu konusunda Taslak 2024, kripto varlıkların maliyet değeri ve gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirilmesine dair yönergeleri kapsamlı bir şekilde ele alarak, muhasebe pratiğinde önemli bir yenilik getirmiştir. Aktif piyasaları olan kripto varlıklar için, piyasa değerinin belirlenmesi ve bu değer üzerinden muhasebeleştirilmesi süreçleri netleştirilmiştir. Aktif piyasası olmayan varlıklar için ise değerlendirme teknikleri ve bu tekniklerin uygulanacağı senaryolar detaylandırılmıştır. Özellikle, bu tür varlıkların değerlendirilmesi, piyasa koşulları ve benzer varlıkların fiyatlarına dayanarak gerçekleştirilirken, gerektiğinde bir değerlendirme tekniğine başvurulması önerilmektedir. Bu düzenlemeler, kripto varlıkların ekonomik değerlerinin zaman içindeki değişimlerinin doğru bir şekilde yansıtılmasını amaçlamakta ve bu sayede finansal raporlamada şeffaflığı ve doğruluğu artırmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşımın, finansal tablolarda kripto varlıkların daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir bir şekilde sunumunu sağlayacağı düşünülebilir.

Taslak 2024'e göre, kripto paralar için itfa payı ayrılmamakta ve kripto varlıklar, sınırsız yararlı ömre sahip olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, diğer maddi olmayan duran varlıklardan farklı olarak, itfaya tabi tutulmamaktadır. Kripto varlıkların bu şekilde muamele görmesi, onların finansal raporlamada özel bir işlem gerektirdiğini ve bu varlıkların yönetimi ve değerlendirilmesi için özgün yaklaşımların benimsenmesi gerektiğini gösterir.

Taslak 2024 çerçevesindeki kripto varlık raporlaması, şirketlerin finansal tablolarının dipnotlarında bu varlıklara ilişkin detaylı bilgileri sunmalarını gerektirir. Bu bilgiler arasında kripto varlıkların isimleri, maliyetleri, miktarları, değerlendirme yöntemleri ve gerçeğe uygun değerleri yer alır. Ayrıca, yıllık raporlamalar, varlık eklemeleri, çıkarmaları ve kısıtlamalar gibi faaliyet detaylarını içerir. Detaylı bilgilendirme, yatırımcıların ve diğer ilgililerin kripto varlıkların değerlendirilmesi ve şirketin finansal durumu hakkında daha iyi bir anlayış geliştirmelerine olanak tanır, bu da şeffaflığı artırarak finansal raporlamada güven sağlamaktadır.

Düzenleme, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi konusunda önemli yenilikler getirmektedir. Bu yenilikler; kripto varlıkların tanım ve kapsamının belirlenmesi, ölçüm ve sunum yöntemlerinin detaylandırılması, yeni mali kalemlerin oluşturulması ve dipnot

açıklamalarının genişletilmesi gibi çeşitli alanlarda gelişmeleri kapsamaktadır. Kripto varlıklarda gerçeğe uygun değer üzerinden değerlendirme yöntemlerinin benimsenmesi, piyasa dalgalanmalarına hızlı bir şekilde yanıt vermek için kritik bir önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, kripto varlıkların maliyet değeri ve sonrasında meydana gelen değer değişikliklerinin doğru bir şekilde kaydedilmesine imkân tanır ve bu kayıtlar net ve anlaşılır dipnotlarla desteklenir. Bu düzenlemeler, yatırımcıların ve diğer finansal rapor kullanıcılarının kripto varlıkların değerini ve şirketin finansal durumu üzerindeki etkisini daha iyi değerlendirmelerine olanak tanıyabilir. Ayrıca, kripto varlıkların geniş finansal piyasalarda daha fazla kabul görmesine ve finansal raporlamada standart bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlayabilir. Önerilen bu düzenleme hem muhasebe uygulayıcılarının hem de finansal rapor kullanıcılarının bu dinamik ve gelişmekte olan varlık sınıfını daha iyi anlamalarını ve yönetmelerini sağlayarak yönetim ve raporlama süreçlerindeki belirsizlikleri azaltma imkânı sunmaktadır.

Bu çalışma, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve finansal raporlama süreçlerindeki yerinin yeniden tanımlanmasına dair önemli bir katkı sağlamaktadır. İlerleyen çalışmalarda, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması alanında yapılan bu düzenlemelerin pratik etkilerini derinlemesine incelemek yararlı olacaktır. Araştırmacılar, özellikle kripto varlıkların finansal tablolarda nasıl yansıtıldığına, muhasebe uygulamalarındaki değişikliklerin şirketlerin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisine odaklanabilirler. Ayrıca, farklı ülkelerdeki muhasebe standartları ile kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi arasındaki uyumluluk ve farklılıkları karşılaştırmak, küresel bir perspektiften bu yeni varlık sınıfının entegrasyonunu anlamak açısından değerli olacaktır.

Finansal düzenleyiciler ve politika yapıcılar için, kripto varlıkların muhasebe standartlarına entegrasyonu sürecinde ortaya çıkan zorlukları ve fırsatları belirleyici çalışmalar yapmak, düzenlemelerin ve uygulamaların daha etkin hale getirilmesine yardımcı olabilir. Ayrıca, kripto varlıkların mali raporlamadaki rolünü ve finansal sistemler üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar, bu varlık sınıfının gelecekteki evrimini şekillendirecek politikaların oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Son olarak, eğitim ve farkındalık artırıcı programlar düzenleyerek, muhasebe uygulayıcılarının ve finansal rapor kullanıcılarının kripto varlıklar hakkında daha derin bilgi sahibi olmalarını sağlamak önemlidir. Bu tür programlar, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi konusunda güncel bilgilerin ve en iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasına yardımcı olurken, sektörel ihtiyaçlara yanıt veren yenilikçi çözümlerin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Böylelikle gelecekte kripto varlıkların finansal raporlama sistemine daha etkin bir şekilde entegre edilmesine ve bu dinamik varlık sınıfının sağlıklı bir şekilde büyümesine ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Al-Dulaimi, A.T.A.- Özkan, A. (2021). "Kripto para ve muhasebeleştirilmesi". Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, 6(5),.505-526.
- Alataş, A.- Kılıç, İ. (2018). "Özet tablolar ile BOBİ FRS ve TMS/TFRS arasındaki farkların karşılaştırılması". Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 64,.453-478.
- Alıcı, M.- Yanık, S. (2022). "Kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi". Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 24 (Özel Sayı), 256-297.

- Aslan, Ü. (2020). "Kripto para muhasebesi üzerine yapılan tartışmalar ve finansal raporlama üzerindeki etkiler". TIDE Academia Research, 2(2), .257-286.
- Avcı, G. (2023). "7 Soruda MiCA düzenlemesi?". <https://www.finahukuk.com/7-soruda-mica/> (Erişim Tarihi: 05.05.2024).
- Aytaç, A.- Gücenme-Gençoğlu, U. (2020). "Maddi duran varlıklar ve amortismanlar açısından TFRS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS Taslağı ve MSUGT'daki uygulamaların karşılaştırılması. Business and Economics Research Journal, 11(3), 753-767.
- Crumbley, D.L.- Donald L.A. – Khayati, A. (2024). "How should cryptocurrencies be defined and reported? an exploratory study of accounting professor opinions". Journal of Risk and Financial Management", 17(3), 1-18.
- Dragomir, V.D.- Dumitru, V.F. (2023)."Recognition and Measurement of Crypto-Assets from the Perspective of Retail Holders", FinTech, 2, pp.543–559.
- Elliott, D.J.-Lima, L.D. (2018). "Crypto-Assets: Their future and regulation. oliver wyman". 1-13. https://www.fratlanta.org/-/media/documents/news/conferences/2018/1018-financial-stability-implications-of-new-technology/papers/elliott_crypto-assets.pdf (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- FASB (2023). "About the FASB". <https://www.fasb.org/about-us/about-the-fasb> (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- FASB (2023). "Accounting for and disclosure of crypto assets". <https://www.fasb.org/page/PageContent?pageId=/projects/recentlycompleted/accounting-for-and-disclosure-of-crypto-assets.html>. (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- FASB (2023). "Accounting Standards Update (ASU) 2023-08—Intangibles—Goodwill And Other—Crypto Assets (Subtopic 350-60): Accounting For And Disclosure Of Crypto Assets", [https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202023-08.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202023-08—Intangibles—Goodwill%20and%20Other—Crypto%20Assets%20\(Subtopic%20350-60\)](https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202023-08.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202023-08—Intangibles—Goodwill%20and%20Other—Crypto%20Assets%20(Subtopic%20350-60)): (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- Gücenme Gençoğlu, Ü. (2017). "Temel konularda BOBİ FRS ve TMS/TFRS karşılaştırması. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 76, 1-24.
- Güdelci, E.N. (2020). "UFRS Kapsamında Kripto Para İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi: Kripto Paralar Gerçekten Para mı?", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22(2), ss.237-257.
- Jackson, A.B.- Luu, S. (2023). "Accounting for digital assets". Australian Accounting Review, 106 (33), 302-312.
- KGK (2021). " BOBİ FRS 2021 Sürümü". https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BOBİ_FRS/BOBİ%20FR

- S%202021%20Surumu%20Yeni/BOBI_FRS_2021_(Web_Kurul%20Karari).pdf
(Erişim Tarihi: 19.03.2024).
- KGK (2021). "BOBİ FRS hakkında".
https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BOBI_FRS/Bilgi%20Notu%2030_03_2021.pdf (Erişim Tarihi: 19.03.2024).
- KGK (2024). "BOBİ FRS 2021 sürümünde yapılan değişiklikler (kripto varlıkların raporlanması)".
https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BOBI_FRS/BOBI%20FRS%202021%20Sürümünde%20Yapılan%20Değişiklikler.pdf (Erişim Tarihi: 19.03.2024).
- Kılıç, İ.- Alataş, A. (2023). "Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Üzerine Bir İçerik Analizi", *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 16(1), ss.157-183.
- Koç, F. (2021). "Dijital ortamda sanal para ile gerçekleştirilen e-spor faaliyetlerinin tms/tfrs kapsamında muhasebeleştirilmesine ilişkin bir yaklaşım". *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 25, 34-42.
- Lapıtkaia, L.- Leahovcenco, A. (2020). "Applying IFRS for accounting of cryptocurrencies". *Eastern European Journal of Regional Studies*, 6(2), 108-116.
- McKinney, S.- Bell, B.-Theisen, P. (2023). "FASB issues final standard on crypto assets". *Deloitte*, 30(24), 1-6. <https://dart.deloitte.com/USDART/pdf/14f15015-182c-4ed1-8fee-8758fe5ab68a> (Erişim Tarihi: 05.05.2024).
- Özkul, F. (2022). *Kripto Varlıklar Muhasebesi- Blokzincir Teknolojisi ile Muhasebe Dünyasında Paradigma Değişimine Doğru*, Hümanist Kitapevi, İstanbul.
- Sarioğlu, K.- Özveren, C. (2024). "Kripto paraların finansal tablolarda raporlanması". *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 25(1), 354-383.
- Sezgin, H. (2022). "Uluslararası muhasebe standartlarında kripto varlıkları sınıflandırma çabaları". *İktisat ve Finans Yazınında Güncel Eğilimler*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Tan, P.H.- Zhang, T.C. (2021). "Cryptocurrency framework". *Accounting and Business, Research Collection School of Accountancy*. pp.1-3 Erişim Adresi: https://ink.library.smu.edu.sg/soa_research/1929 (Erişim Tarihi: 30.03.2024).
- TCMB, (2021). "Ödemelerde kripto varlıkların kullanılmamasına dair yönetmelik". *Resmî Gazete*, 16.04.2021- 31456. <https://www.tcmb.gov.tr>, (Erişim Tarihi:06.05.2024).
- Ulucan Özkul, F. - Baş, E. (2020). "Dijital çağın teknolojisi blok zincir ve kripto paralar: ulusal mevzuat ve uluslararası standartlar çerçevesinde mali yönden değerlendirme". *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 60, 57-74.

Üstünsoy, P.- Kaya, H.P. (2023). “TMS/TFRS ve muhasebe meslek mensuplarının görüşleri çerçevesinde kripto paraların muhasebeleştirilmesi”. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(3), 1058-1075.

Verhun, V.A.- Pryiatelchuk, O.A. (2023), “Digital Assets as Payment Instruments: Essence and Practice of Implementing”, Серія:Економіка, 25), pp.167–173.

Yüksel, F. (2020). “Kripto varlıklar ve IFRS kapsamında kripto paraların muhasebeleştirilmesi”. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi. 13 (2), 429-451.

Zetsche, D.A.-Arner, D.W.- Buckley, R.P. (2020). “Decentralized finance”, Journal of Financial Regulation, 6, 172-203.

(<https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:1f4abc039d9e8:0/#:~:text=Güney%20Amerika%20ölkeleri%20Paraguay%2C%20Arjantin,i%20yasal%20olarak%20kabul%20etmektedir> Erişim Tarihi: 06.05.2024)

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130123-6.htm> Erişim Tarihi: 05.08.2024)

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221130-14.pdf> Erişim Tarihi: 05.08.2024)

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/04/20240406-6.pdf> Erişim Tarihi: 05.08.2024)

